

РОЛЬ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

©2024 МЕЛЬНИЧУК І. В., ФРИЦЬКИЙ В. І., ДУБЧАК О. І.

УДК 657
JEL: M40

Мельничук І. В., Фрицький В. І., Дубчак О. І. Роль обліку та звітності в системі управління економічною безпекою підприємства в кризових умовах

Роль обліку та звітності в системі управління підприємством є надзвичайно актуальною в умовах воєнного стану та дії в Україні спеціальних правил ведення обліку та розкриття звітності. Система обліку та звітності змінилася з прийняттям низки нормативно-правових актів з метою врегулювання питань ведення обліку, процедур відновлення обліку, підготовки та подання фінансової звітності на період дії воєнного стану або стану війни, а також спеціальних вимог щодо обліку та представлення звітності після припинення чи скасування воєнного стану. Мета статті полягає в дослідженні наявних проблем та обґрунтуванні перспектив розвитку обліку та звітності як основного інструменту системи управління економічною безпекою підприємства в кризових умовах. Досліджуючи, систематизуючи й узагальнюючи наукові праці багатьох учених, було визначено практичні підходи до організації обліку та методики формування звітності в умовах воєнного стану з метою забезпечення економічної безпеки підприємств України. У результаті дослідження було обґрунтовано науково-теоретичні та методичні підходи до розвитку обліку та звітності в кризових умовах, а саме – означено нові напрямки вдосконалення облікових методів та принципів, які визначають парадигму системи управління економічною безпекою в умовах воєнного стану, а також з урахуванням сучасних глобальних тенденцій перспектив і розвитку обліку, на основі застосування положень міжнародних стандартів, які мають вплив на розбудову уніфікованої обліково-інформаційної системи. Висловлено пропозиції щодо порядку відображення інформації в обліку та звітності фінансових показників під впливом надзвичайних подій, що пов'язані з введенням воєнного стану в Україні, обґрунтовано методику та запропоновано порядок розкриття у звітності основних фінансових показників з урахуванням принципів безперервності та послідовності згідно з вимогами НП(С)БО та МСФЗ.

Ключові слова: система обліку та звітності, бухгалтерський облік, фінансова звітність, принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, розвиток і перспективи обліку та звітності.

Рис.: 3. Табл.: 1. Бібл.: 10.

Мельничук Інна Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: i.melnichuk@wunu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8738-3371>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-3579-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217102725>

Фрицький Володимир Іванович – здобувач ступеня доктора філософії, аспірант кафедри обліку і оподаткування, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: wunu_university@ukr.net

Дубчак Олена Ігорівна – студентка факультету фінансів та обліку, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: dubchakolena5@gmail.com

UDC 657
JEL: M40

Melnychuk I. V., Frytskyi V. I., Dubchak O. I. The Role of Accounting and Reporting in the System of Management of Economic Security of Enterprise in Crisis Conditions

The role of accounting and reporting in the enterprise management system is extremely relevant in the context of martial law and special rules for accounting and disclosure in Ukraine. The accounting and reporting system has changed with the adoption of a number of regulations to regulate accounting, accounting recovery procedures, preparation and submission of financial statements for the period of martial law or state of war, as well as special requirements for accounting and reporting after the termination or abolition of martial law. The aim of the article is to study the existing problems and substantiate the prospects for the development of accounting and reporting as the main tool of the system for managing the economic security of enterprise in crisis conditions. Researching, systematizing and summarizing the scientific works of many scientists, practical approaches to the organization of accounting have been identified, including the methods of reporting under martial law in order to ensure the economic security of Ukrainian enterprises. As result of the study, scientific-theoretical and methodological approaches to the development of accounting and reporting in crisis conditions have been substantiated, namely, new directions for improving accounting methods and principles that determine the paradigm of the economic security management system under martial law, as well as taking into account current global trends in the prospects and development of accounting, based on the application of provisions of international standards that have an impact on the development of a unified accounting and information system. Proposals are made on the procedure for reflecting information in the accounting and reporting of financial indicators under the influence of emergency events related to the imposition of martial law in Ukraine, the methodology is substantiated and the procedure for disclosure of the main financial indicators in the reporting is proposed, taking into account the principles of continuity and consistency in accordance with the requirements of NAS and IFRS.

Keywords: accounting and reporting system, accountance, financial reporting, principles of accountance and financial reporting, development and prospects of accounting and reporting.

Fig.: 3. Tabl.: 1. Bibl.: 10.

Melnychuk Inna V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: i.melnychuk@wunu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8738-3371>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-3579-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57217102725>

Frytskyi Volodymyr I. – Graduate of the degree of Doctor of Philosophy, Postgraduate Student of the Department of Accounting and Taxation, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: wunu_university@ukr.net

Dubchak Olena I. – Student of the Faculty of Finance and Accounting, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: dubchakolena5@gmail.com

Військове вторгнення Росії на територію України безпосередньо вплинуло на всі сфери життя, включно з бізнесом. За таких умов зростає необхідність постійного моніторингу ситуації та гнучкості у прийнятті рішень на основі обліково-інформаційної системи та оцінки зовнішніх чинників впливу. Отже, у військовий період роль обліку та звітності в системі управління підприємством стає надзвичайно важливою для забезпечення фінансової стабільності, ефективного управління ресурсами, забезпечення довіри стейкхолдерів та виконання законодавчих вимог. Обліково-аналітична оцінка завдань збитків та їх вплив на фінансовий стан і діяльність суб'єкта господарювання в умовах війни дасть змогу підприємствам забезпечити свою стійкість і виживання в складних умовах шляхом прийняття ефективних і своєчасних управлінських рішень.

Роль обліку та звітності в системі управління підприємством є надзвичайно актуальною в умовах воєнного стану та дії в Україні спеціальних правил ведення обліку та розкриття звітності. Система обліку та звітності змінилася з прийняттям ряду нормативно-правових актів з метою врегулювання питань ведення обліку, процедур відновлення обліку, підготовки та подання фінансової звітності на період дії воєнного стану або стану війни, а також спеціальних вимог щодо обліку та представлення звітності після припинення чи скасування воєнного стану.

Проблеми та перспективи обліку та звітності завжди були в центрі уваги вітчизняних науковців. Зокрема, дослідженням даного питання присвячені праці М. І. Бондара, В. М. Жука, З. В. Задорожного, Я. Д. Крупки, М. В. Корягіна, П. О. Куцика, С. Ф. Легенчука, Н. М. Малюги, В. М. Панасюк, В. З. Семанюк, М. С. Пушкаря та ін. Проте саме через нерозв'язані питання щодо розробки ефективних методик і правил представлення обліково-аналітичної інформації з урахуванням сучасних економічних умов господарювання до даної теми дослідження зараз прикута велика увага як вітчизняних учених, так і світової спільноти. Тому дане дослідження є актуальним і потребує наукового та прак-

тичного обґрунтування, а також визначення основних завдань для обліку та порядку відображення фінансових показників у звітності, представлення певних роз'яснень і професійних суджень щодо впливу означених факторів на перспективи розвитку суб'єкта господарювання за принципом безперервності.

Отже, *мета* статті полягає в дослідженні наявних проблем і в обґрунтуванні перспектив розвитку обліку та звітності як основного інструменту системи управління економічною безпекою підприємства в кризових умовах.

У процесі дослідження ролі та значення обліку та звітності було використано: *метод аналізу* – в процесі дослідження наукових теорій і запропонованих результатів досліджень у сфері обліку та звітності; *емпіричний метод* – для збору статистичних даних, чинників впливу на систему обліку та звітності, інших даних для підтвердження теоретичних припущень; *метод моделювання* – для створення та моделювання складних зв'язків та впливів у системі обліку та звітності; *метод синтезу* – в процесі узагальнення інформації та результатів різних досліджень з метою формування нових теоретичних підходів у питанні розвитку обліку та звітності; *інші методи та прийоми* – експертна оцінка, огляд, групування та порівняння, узагальнення, логічний метод тощо.

Теоретичні підходи до тлумачення понять «облік» і «звітність» залежить від моделі обліку як основи інформаційного забезпечення та вивчення об'єктів управління на певному етапі соціально-економічного розвитку. Суть обліку та звітності визначається відповідно до стану економічних відносин і національної економіки з урахуванням глобальних та інтеграційних процесів. Отже, етапи розвитку економіки прямо впливають на генезис облікової системи та формування розуміння теорії обліку та звітності, а також теоретичне обґрунтування об'єктів обліку в цій системі.

В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, В. М. Дорош вважають, що: «...Початкові етапи розвитку тео-

рії обліку пов'язані з потребою в систематизації інформації про господарську діяльність в системі обліку для контролю за ними. Це поклало основу розвитку облікової системи. Далі, з розширенням господарських зв'язків, що пов'язано зі зростання обсягів виробництва в індустріальному періоді та різноманітністю економічних (договірних) відносин між суб'єктами господарювання, сприяло вдосконаленню облікових методів для відображення цих взаємодій» [9, с. 62].

Узагальнюючи наявні теоретичні підходи до визначення обліку та звітності, М. В. Корягін та П. О. Куцик виокремлюють дві великі категорії прогнозованих об'єктів у сфері бухгалтерських досліджень:

1) «індивідуальні об'єкти – системи та концепції бухгалтерської звітності, форми, види, типи, формати, групи показників або окремі показники» [5, с. 11];

2) «об'єктивні закони і закономірності розвитку бухгалтерської звітності» [5, с. 11].

Тобто сучасна теорія обліку та звітності повинна базуватися на певній методиці й узагальненій системі показників (об'єктів), а її розвиток – на задоволенні інформаційних потреб користувачів облікової інформації та звітних показників, що представлені в бухгалтерській звітності. В Україні таку систему об'єктів обліку та звітності визначає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон № 996-ХІV), а методичні основи закладено в національних положеннях (НП(С)БО) та міжнародних стандартах обліку та звітності (МСФЗ, МСБО), які застосовуються за принципом доцільності та обов'язково – для певних категорій суб'єктів господарювання, які зазначені у ст. 121 Закону № 996-ХІV.

Бухгалтерська термінологія встановлює певні види обліку та звітності. Поділ обліку на бухгалтерський та управлінський пов'язаний з рівнями управління. Так, М. С. Пушкар відзначає: «...дані фінансового обліку можна розглядати як стратегічну інформацію для операційного менеджменту (нижчого рівня управління). Вищий рівень управління вимагає для виконання своїх функцій різноманітної інформації оперативного, тактичного і стратегічного призначення» [10, с. 71].

Т. О. Гуренко стверджує, що: «бухгалтерський облік розкриває основи та ведення фінансового обліку, а теорія бухгалтерського обліку є базою для створення системи обліку (як фінансового, управлінського та ін.)» [2].

З.-М. В. Задорожний вважає, що зазвичай в наукових працях ототожнюють поняття «внутрішньогосподарський облік» з управлінським обліком [3, с. 15]. Так, М. В. Кужельний, В. Г. Линник від-

значають, що під дефініцією «внутрішньогосподарський облік» слід розуміти «управлінський облік, який призначений для накопичення інформації щодо внутрішніх потреб, а тому часто його називають виробничим внутрішнім обліком» [6, с. 27]. Однак погоджуємось з думкою З.-М. В. Задорожного, що внутрішньогосподарський облік є складовою частиною управлінського обліку, адже останній слід розглядати у більш широкому значенні (оперативний, прогнозний, стратегічний і т. п.).

Отже, фінансовий облік і звітність забезпечує велику кількість інформації, яка може бути корисною для операційного менеджменту, тобто менеджменту на нижчому рівні управління, особливо в умовах автоматизації фіксації щоденних господарських операцій та прийняття на цій основі оперативних рішень. Вищий рівень управління, як правило, потребує більш широкої та стратегічної інформації для виконання своїх функцій. Так, щоб визначити рівень економічних ризиків та загроз, підприємству потрібна не лише фінансова інформація, а й дані про зовнішні чинники, що мають вплив на господарську діяльність підприємства. Однак інформація з фінансового обліку залишається важливою складовою, оскільки вона може служити основою для аналізу та прийняття стратегічних рішень на вищому рівні управління.

Російська агресія проти України має серйозні наслідки для всіх сфер життя, включно з економікою та бізнесом (табл. 1). Зважаючи на це, «керівництву компаній необхідно постійно оцінювати вплив ситуації на бізнес для подальшого складання достовірної фінансової звітності та прийняття правильних та своєчасних управлінських рішень» [8].

Усі зазначені фактори підкреслюють важливість постійного моніторингу ситуації та гнучкості у прийнятті рішень для підприємств в умовах військового конфлікту. Аналіз і оцінка впливу війни на бізнес допоможуть підприємствам забезпечити свою стійкість і виживання в складних умовах.

Згідно з НП(С)БО 1 можна виділити два механізми регулювання обліку та здійснення вибору на основі професійного судження (рис. 1).

Проте проблеми в застосуванні національних принципів обліку можуть виникати з різних причин, і вони впливають на інтерпретацію та застосування цих принципів (рис. 2).

Однаковий підхід і застосування базових принципів щодо відображення в системі обліку та звітності економічних показників суб'єкта господарювання дає зрозумілу та чітку характеристику фінансового стану і результатів діяльності компанії, на основі чого можна зробити висновки про стан економічної безпеки підприємства, незалежно від його місцезнаходження. У Концептуальній

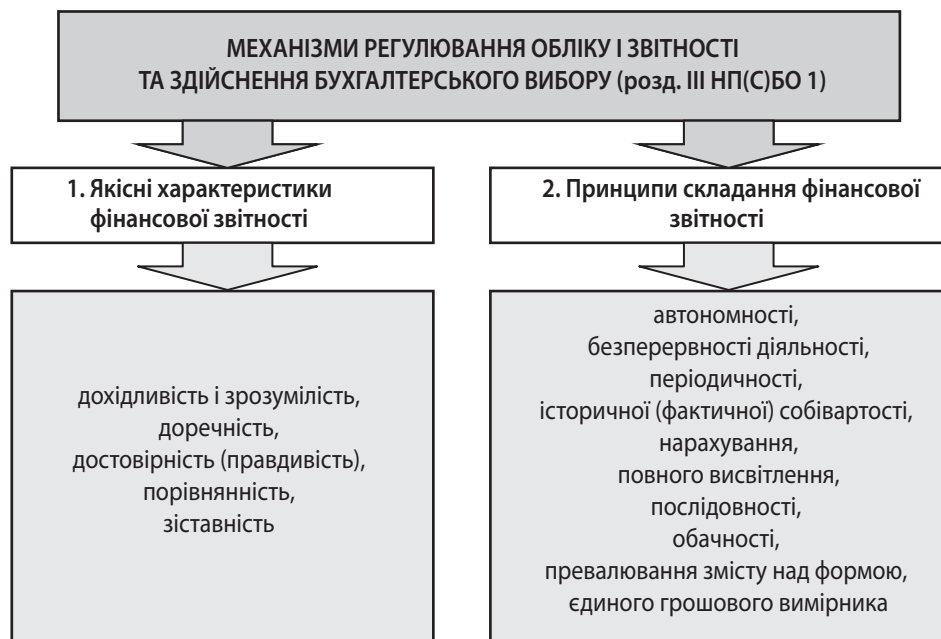

Рис. 1. Механізми регулювання обліку і звітності та здійснення бухгалтерського вибору відповідно до НП(С)БО 1

Таблиця 1

Економічні наслідки військового вторгнення Росії на територію України

№ з/п	Економічні наслідки	Характеристика та вплив
1	Економічна нестабільність	Війна призвела до економічної нестабільності в регіоні, що може вплинути на ділову активність підприємств. Зміни в економічному середовищі можуть викликати зміни в попиті, цінах на продукцію (товари, роботи, послуги), обмеження в обміні товарами та послугами з іншими регіонами тощо
2	Підвищення ризиків	Воєнний конфлікт збільшує ризики для бізнесу, включно з ризиками втрати активів, переривання ланцюгів постачання, збоїв у виробництві, погіршення умов праці, зміни в законодавстві тощо. Керівництво підприємств повинне постійно оцінювати ці ризики та розробляти стратегії для управління економічною безпекою підприємства в кризових умовах
3	Потреба в адаптації	Підприємства повинні адаптуватися до нових умов, що включає в себе перегляд стратегій, зміни в бізнес-процесах, пошук нових ринків збуту, зміни в поставках сировини та матеріалів тощо. Це вимагає постійного моніторингу ситуації та швидкого реагування на зміни та ймовірні ризики порушення економічної безпеки
4	Необхідність дотримання достовірності звітності	Умови військового конфлікту підвищують значення достовірної фінансової звітності. Керівництво повинне забезпечити актуальну та точну інформацію про фінансовий стан підприємства для прийняття своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень

основі фінансової звітності (п. 7.2) зазначено, що: «для результативного повідомлення інформації у фінансовій звітності потрібно зосереджуватись на цілях і принципах подання та розкриття інформації, а не на правилах» [4]. Таким чином, національні та міжнародні стандарти вказують на те, що принципи бухгалтерського обліку та звітності є фундаментальними концепціями, які визначають методологічні підходи до ведення обліку господарських

операцій, формування фінансових показників компанії та створення на цій основі обліково-інформаційної бази для оцінки економічної безпеки та стану суб'єкта господарювання. Необґрунтоване застосування та неправильна інтерпретація принципів обліку можуть призвести до неоднозначності та непрозорості у фінансовій звітності, що може ускладнити аналіз і порівняння фінансової діяльності різних підприємств.

Рис. 2. Негативні чинники, що впливають на інтерпретацію та застосування принципів бухгалтерського обліку та звітності

Для забезпечення економічної безпеки та формування достовірної інформаційної бази щодо фінансового стану та ймовірних загроз і ризиків надзвичайно важливо дотримуватись принципу безперервної діяльності. Це одне із фундаментальних правил бухгалтерського обліку та звітності. Згідно з цим принципом компанія передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.

Таким чином, складаючи звітність у складних умовах війни, суб'єкт господарювання згідно з вимогами НП(С)БО та МСФЗ повинен оцінити свою здатність продовжувати власну діяльність на безперервній основі, а також подати відповідне розкриття у фінансовій звітності.

Покрокові етапи для оцінки здатності продовжувати діяльність в осяжному майбутньому та на безперервній основі зображено на рис. 3.

Крім того, МСБО 1 «Подання фінансової звітності» вимагає від керівництва в разі безперервності діяльності або якщо існує значна невизначеність, пов'язана з подіями або умовами, які можуть піддавати суттєвим сумнівам здатність суб'єкта господарювання продовжувати безперервну діяльність, обов'язково також розкривати судження, які

застосовувалися для визначення факту значної невизначеності.

При оцінці фінансової звітності на основі припущення про безперервність діяльності МСБО 1 вимагає взяти до уваги всю доступну інформацію про майбутні події, які принаймні не обмежуються дванадцятьма місяцями після закінчення звітного періоду. Цю оцінку необхідно виконати до дати, коли оприлюднена фінансова звітність.

Здійснюючи оцінку, керівництву може знадобитися розглянути чинники, які стосуються поточної та очікуваної прибутковості підприємства, звернути увагу на терміни погашення наявних зобов'язань і потенційних джерел фінансування. Існує широкий діапазон чинників, які можуть впливати на оцінку безперервності діяльності підприємства, а саме:

- ✦ залежність від фінансування російських, білоруських чи українських фінансових установ;
- ✦ втрата значної клієнтської бази/зниження попиту на продукцію (товари чи послуги);
- ✦ втрата значних виробничих ділянок/важливих постачальників;

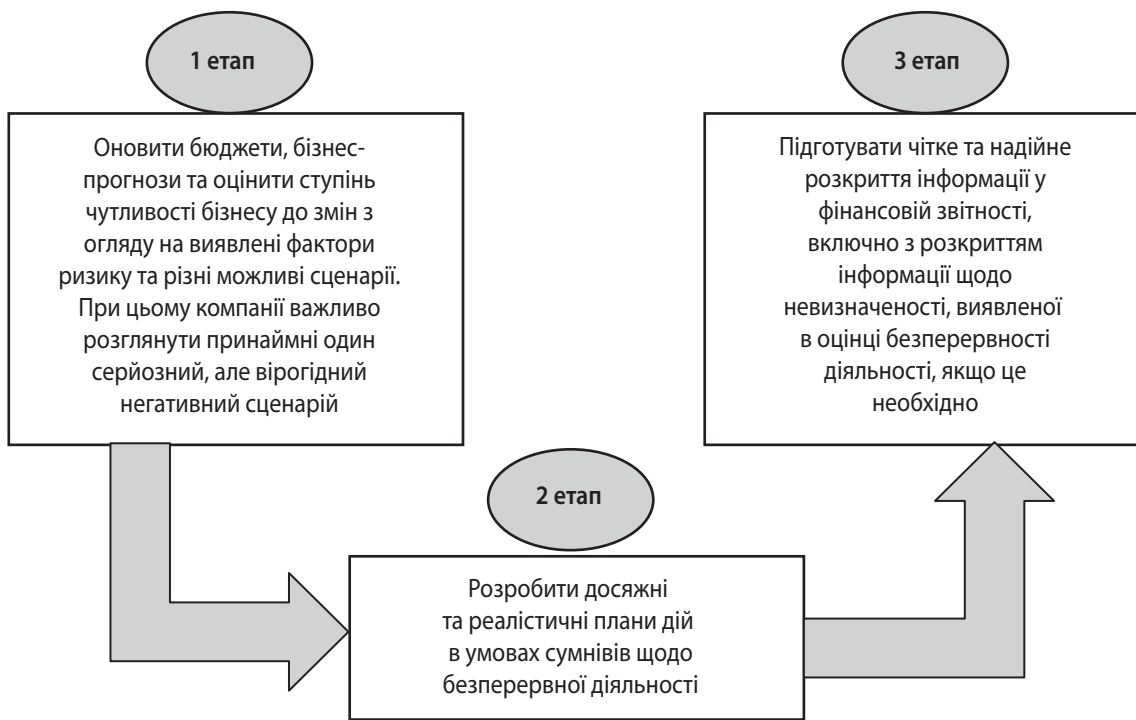

Рис. 3. Покрова інструкція оцінки здатності продовжувати діяльність на безперервній основі в умовах воєнного стану

- ✦ нездатність продавати продукцію через втрачені канали збуту;
- ✦ можливі обмеження діяльності;
- ✦ наслідки довгострокових структурних змін на ринку, включно з порушенням ланцюга поставок;
- ✦ вплив зростання цін на товари [1].

Таким чином, керівництву потрібно розглянути широкий спектр чинників, включно з очікуваним впливом на ліквідність, платоспроможність і прибутковність, перш ніж воно зможе переконатися, що принцип безперервності діяльності є прийнятним.

Наступною проблемою підготовки звітної інформації за умов воєнного стану є оцінка знецінення нефінансових активів. Необхідно відобразити в системі обліку та звітності ймовірні суми зменшення корисності активів.

Відповідно до НП(С)БО 28 на зменшення корисності активів можуть вказувати такі ознаки: «зменшення ринкової вартості активу протягом звітного періоду на суттєво більшу величину, ніж очікувалось; старіння або фізичне пошкодження активу; суттєві негативні зміни в технологічному, ринковому, економічному або правовому середовищі, у якому діє підприємство, що відбулися протягом звітного періоду або очікувані найближчим часом; збільшення протягом звітного періоду ринкових ставок відсотка або інших ринкових

ставок доходу від інвестицій, яке може вплинути на ставку дисконту та суттєво зменшити суму очікуваного відшкодування активу; перевищення балансової вартості чистих активів підприємства над їх ринковою вартістю; суттєві зміни способу використання активу протягом звітного періоду або такі очікувані зміни в наступному періоді, які негативно впливають на діяльність підприємства; інші свідчення того, що ефективність активу є або буде гіршою, ніж очікувалось» [7].

Крім того, в умовах воєнного стану потрібна оцінка зменшення корисності активу у випадку націоналізації чи відчуження майна суб'єкта господарювання, адже підприємство не може відшкодувати балансову вартість активів шляхом їх використання чи продажу. Також необхідно зробити перевірку всіх активів на ознаки потенційного знецінення у зв'язку з відсутністю можливості їх використання у виробничих чи інших цілях. Вимогою НП(С)БО 28 та МСБО 36 є «незалежно від наявності ознак про зменшення корисності активів визначати на дату балансу суму очікуваного відшкодування гудвілу, а також нематеріальних активів з невизначеним строком корисного використання і які не використовуються» [7].

Проте в процесі оцінки знецінення активів слід врахувати, що в разі знищення, крадіжки, фізичного пошкодження необоротних матеріальних активів завдані збитки відображаються згідно з

п. 67 МСБО 16 або п. 33 НП(С)БО 7, і такий основний засіб вилучається із суми активів.

За умов значної невизначеності в Україні існує застереження широкого діапазону можливих оцінок. У цьому контексті суб'єкт господарювання повинен для формування балансової вартості бізнес-одиниці використовувати оцінку за справедливою вартістю, адже фінансова звітність у таких умовах повинна бути достовірною та відображати реальний фінансовий стан. Тому на дату балансу слід враховувати ринкові ціни. У зв'язку з цим доцільно також привести угоди у відповідність до наявних ризиків, внести правки щодо можливості врахування премій за ризики тощо. Варто зауважити, що значне зменшення обсягів або активності ринку має прямий вплив на справедливую оцінку, адже згідно з вимогами національних і міжнародних стандартів справедлива вартість встановлюється лише за умов функціонування активного ринку. У такому випадку для справедливої оцінки потрібне судження щодо наявних ринкових даних (спостереження за всіма вхідними даними, а не використання лише власних даних, на яких раніше базувалась оцінка). Такий підхід вимагає від управління професійних суджень у процесі перегляду справедливої вартості, а в деяких випадках – залучення зовнішніх спеціалістів, які володіють необхідними знаннями ринку та досвідом оцінювання.

Отже, чим більше невизначеностей, тим більш важливо для суб'єкта господарювання надати детальні роз'яснення власних суджень, розкрити всі ймовірні припущення та їх вплив на діяльність підприємства (аналіз чутливості). Керівництву необхідно застосовувати суттєві судження та обґрунтовувати, підтверджувати та передбачати їх шляхом створення найгіршого та найкращого сценаріїв порівняно з базовим варіантом – з метою відображення наявних умов господарювання на звітну дату на основі принципу безперервності та послідовності згідно з вимогами НП(С)БО та МСФЗ для оцінки рівня економічної безпеки підприємства в кризових умовах.

ВИСНОВКИ

Обґрунтовано, що сучасна теорія обліку та звітності повинна базуватися на певній методиці та узагальненій системі показників (об'єктів), а її розвиток – на задоволенні інформаційних потреб користувачів облікової інформації та звітних показників, що представлені в бухгалтерській звітності. Розглянуто підходи та передумови щодо стандартизації принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в контексті забезпечення достовірної інформаційної бази для оцінки еко-

номічної безпеки підприємства в кризових умовах. Визначено основні чинники, що мають вплив на формування єдиного підходу до відображення економічних показників з метою забезпечення прозорого опису фінансового стану та результатів діяльності підприємства в процесі виявлення економічних ризиків і загроз задля збереження його функціонування в умовах воєнного стану.

На основі вивчення основних напрямів і конкретних пропозицій з удосконалення системи обліку та звітності висловлено пропозиції щодо порядку відображення інформації в обліку та звітності фінансових показників під впливом надзвичайних подій, що пов'язані з введенням воєнного стану в Україні; обґрунтовано необхідність урахування за таких умов оцінки активів з позиції зменшення корисності та запропоновано порядок розкриття у звітності фінансових показників на основі справедливої вартості з урахуванням вимог НП(С)БО та МСФЗ. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Accounting considerations for the war in Ukraine. *Applying IFRS*. 24.03.2022. URL: https://www.ey.com/en_gl/ifrs-technical-resources/accounting-considerations-for-the-war-in-ukraine-updated-march-2022
2. Гуренко Т. О. Взаємозв'язок теорії бухгалтерського обліку з теоріями інших галузей економічної науки. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-34>
3. Задорожний З.-М. В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві. Тернопіль : Економічна думка, 2006. 347 с.
4. Концептуальна основа фінансової звітності від 01.09.2010 р. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/Клнцптуальна%20основа_ukr\(3\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/Клнцптуальна%20основа_ukr(3).pdf)
5. Корягін М. В., Куцик П. О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2016. 276 с.
6. Кужельний М. В., Линник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ : ЦУЛ, 2009. 670 с.
7. Наказ Міністерства фінансів України «Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» від 24.12.2004 р. № 817. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text>
8. Облік та фінансова звітність підприємств під час війни: Звіт KPMG. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2022/05/oblik-ta-finsanova-zvitnist-pidpryemstv-pid-chas-viyny.html>
9. Панасюк В. М., Мельничук І. В., Дорощ В. М. Сутність теорії бухгалтерського обліку: історичний аспект і сучасний стан розвитку. *Science and education as the basis for the modernization of the*

world order: Economics, Management and Marketing, Tourism: monographic series «European Science». Book 25. Part 2. 2023. P. 60–80.

10. Пушкар М. С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів) : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2006. 334 с.

REFERENCES

“Accounting considerations for the war in Ukraine”ю Applying IFRS. March 24, 2022. https://www.ey.com/en_gl/ifrs-technical-resources/accounting-considerations-for-the-war-in-ukraine-updated-march-2022

Hurenko, T. O. “Vzaiemozviazok teorii bukhhalterskoho obliku z teoriiamy inshykh haluzei ekonomichnoi nauky” [Relationship of Accounting Theory with Theories of Other Fields of Economic Science]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 40 (2022). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-34>

“Kontseptualna osnova finansovoi zvitnosti vid 01.09.2010 r.” [Conceptual Basis of Financial Reporting from September 1, 2010.]. [https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/Клнцптуальна%20основа_ukr\(3\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/Клнцптуальна%20основа_ukr(3).pdf)

Koriahin, M. V., and Kutsyk, P. O. *Problemy ta perspektyvy rozvytku bukhhalterskoi zvitnosti* [Problems and Prospects of the Development of Accounting Reporting]. Kyiv: Interservis, 2016.

Kuzhelnyi, M. V., and Lynnyk, V. H. *Teoriia bukhhalterskoho obliku* [Theory of Accounting]. Kyiv: TsUL, 2009.

[Legal Act of Ukraine] (2004). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text>

“Oblik ta finansova zvitnist pidpriemstv pid chas viiny: Zvit KPMG” [Accounting and Financial Reporting of Enterprises During the War: The KPMG Report]. <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2022/05/oblik-ta-finansova-zvitnist-pidpriemstv-pid-chas-viiny.html>

Panasiuk, V. M., Melnychuk, I. V., and Dorosh, V. M. “Sutnist teorii bukhhalterskoho obliku: istorychnyi aspekt i suchasnyi stan rozvytku” [The Essence of Accounting Theory: Historical Aspect and Current State of Development]. In *Science and education as the basis for the modernization of the world order: Economics, Management and Marketing, Tourism: monographic series «European Science», book 25, part 2, 60-80. 2023.*

Pushkar, M. S. *Kreatyvnyi oblik (stvorenna informatsii dlia menedzheriv)* [Creative Accounting (Creating Information for Managers)]. Ternopil: Kart-blansh, 2006.

Zadorozhnyi, Z.-M. V. *Vnutrishnyohospodarskyi oblik u budivnytstvi* [Internal Accounting in Construction]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2006.

УДК 657.6:005.52

JEL: G34; M40; M42; O22

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-5-243-251>

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДЬО ДИЛІДЖЕНС

©2024 КОПОТІЄНКО Т. Ю., ПАВЛОВ В. В., ШИРЧЕНКО Б. С., ЛИСИЙ В. І.

УДК 657.6:005.52

JEL: G34; M40; M42; O22

Копотієнко Т. Ю., Павлов В. В., Ширченко Б. С., Лисий В. І. Використання методів аналізу та контролю при проведенні дью дилідженс

Активізація ринкових процесів у частині залучення іноземних інвестицій, проведення угод злиття та поглинання бізнесу (M&A), реструктуризації підприємств і розширення їхньої діяльності обумовлює важливість забезпечення потенційних інвесторів якісним інформаційним супроводом для прийняття стратегічних управлінських рішень. Сучасним інструментом комплексного передінвестиційного дослідження діяльності компанії є аудиторська послуга «дью дилідженс» (з англ. due diligence – належна сумлінність). Відсутність стандартизації та правова нерегульованість дью дилідженс обумовила потребу вдосконалення методичного інструментарію цієї послуги. Виходячи з цього, доцільним є застосування сучасних методів аналізу та контролю, які дозволять не лише оцінювати ризики, але й проводити превентивні заходи щодо їх мінімізації. Мета статті полягає в обґрунтуванні змістового наповнення «дью дилідженс» і вдосконаленні методичного інструментарію шляхом надання рекомендацій щодо використання методів аналізу та контролю. Інформаційною основою даного дослідження є нормативно-правові акти України з питань аудиту та бухгалтерського обліку, наукові публікації вчених. У статті застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: індукції, дедукції, аналізу, синтезу, горизонтального аналізу, порівняння та інші. Дью дилідженс – як процес комплексного передінвестиційного дослідження – є вирішальним елементом для успішного управління ризиками та досягнення позитивних результатів від укладання угоди. Досліджено динаміку M&A угод за останні десятиліття у світі, а також структуру найбільших контрактів в Україні протягом останнього року. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення методичного забезпечення проведення основних видів дью дилідженс на основі використання методів аналізу та контролю.

Ключові слова: дью дилідженс, аудиторські послуги, угоди M&A, інвестиції, методи аналізу, методи контролю.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 12.